

MTA TÁRSADALOMTUDOMÁNYI KUTATÓKÖZPONT

1014 Budapest, Országház u. 30.

1250 Budapest, Pf. 20. Tel.: 224-6705

Főigazgató: Rudas Tamás E-mail: titkarsag@tk.mta.hu;

Honlap: <http://tk.mta.hu>

Az MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont középtávú stratégiai terve (2016–2019)

Külső feltételek, belső adottságok

A Kutatóközpont elsődleges működési környezetének legfontosabb szereplői a nemzetközi és hazai kutatóközpontok, kutatóintézetek és a kutatói közösség, továbbá a fenntartó intézmény, az MTA működése, többi kutatóközponttal való együttműködés, különös tekintettel a Kutatóházba költöző Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpontra és a Bölcsészettudományi Kutatóközpontra.

A társadalmi környezet tekintetében egyre hangsúlyosabb szerephez jut az adófizetők figyelembe vétele. Előnyös adottság az Akadémia presztízse, elismertsége a társadalom tagjai körében. A kutatómunkát a politikai környezet megrendelőként közvetlenül nem befolyásolja.

A nemzetközi tudományos tevékenység által meghatározott környezet hatásai közül ki kell emelni az új kutatómódszertani technológiákat és az ún. Big Data forradalmat.

A Kutatóközpont gazdasági környezetének legfontosabb elemei a költségvetési támogatás és a külső (pályázati) források: európai uniós pályázatok, hazai kutatásfinanszírozás, akadémiai támogatás és pályázatok.

A Kutatóközpont legfontosabb belső erőforrása a négy intézetben és a független kutatócsoportokban rejlő szakmai és személyi potenciál.

Belső adottságnak számít az elmúlt évek során kialakított szervezeti-szabályzati rendszer, amely megteremti a működés alapvető kereteit. A Kutatóközpont informatikai infrastrukturális ellátottsága a kutatók mindennapi munkájához megfelelő, a nagy adatigényű elemzésekhez azonban nem áll rendelkezésre megfelelő infrastruktúra.

A Kutatóközpont küldetése

Az MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont elméleti, empirikus és összehasonlító kutatásokat folytat a jogtudomány, a kisebbségkutatás, a politikatudomány és a szociológia területén. A Kutatóközpont e területeken egyaránt végez alapkutatásokat, alkalmazott és összehasonlító kutatásokat. Tevékenységét szakmailag és szervezetenként önállóan, politikai befolyástól mentesen végzi.

A Kutatóközpont profiljának megfelelő teljesítménymutatók felállítása

A 2013-ban széleskörű egyeztetési folyamat során létrehozott, és 2014. január 1-jén hatályba lépett Teljesítményértékelési Szabályzat a Kutatóközpont prioritásaival és a nemzetközi gyakorlattal összhangban született meg, figyelemmel a kutatók által végzett munka sokféleségére is.

A kutatói teljesítmények értékelése objektív pontszámrendszer alkalmazásával történik. Három témakörben szerezhetnek pontokat: publikációikért, tudományos aktivitásukért, valamint az intézmény érdekében végzett tudományszervezési tevékenységeikért. A rendszer a kutatóközponti prioritásoknak megfelelően kiemelten pontozza a nemzetközi publikációs és tudományszervezési tevékenységet, illetve a pályázati források megszerzését. A kutatói teljesítmények értékelése évente történik, a Szabályzatban minimális és elvárt szintek felállítására került sor, melyek eltérőek a kutató besorolása szerint.

A Kutatóközpont stratégiai céljai

A Kutatóközpont stratégiai céljait elsődleges stratégiai célokra, és az ezek eléréséhez szükséges stratégiai cselekvési tervre bontjuk.

2.a. Elsődleges stratégiai céljaink:

1. A Kutatóközpont az általa művelt kiemelt kutatási területeken a közép-kelet-európai régió vezető kutatóhelye legyen. A kiemelt kutatási területeket a kutatóközpont keretében működő intézetek szakmai céljaival és eredményeivel összhangban állapítjuk meg.
2. A Kutatóközpont az általa művelt valamennyi területen nemzetközileg ismert kutatóhely legyen.
3. A magyar társadalom aktuális problémáinak nemzetközi kontextusban való tudományos vizsgálatában kiemelkedő szerepet töltsünk be
4. A magyar társadalomra vonatkozó ismereteket ne csak a tudományos közösség, hanem a laikus állampolgárok számára is hozzáférhetővé tegyük és ezekben a kérdésekben hivatkozási ponttá váljunk.

2.b Stratégiai cselekvési terv

A tervben megfogalmazottak az elsődleges stratégiai célok megvalósulását szolgálják.

2.b.1. Kutatók motiválása, támogatása, értékelése

A Kutatóközpont legnagyobb értékét az ott dolgozók tudása, szakmai ambíciója, reputációja és kapcsolatai jelentik. Ezt a központi értéket fel kell tárnai, gondozni és fejleszteni kell. Olyan humán erőforrás-stratégiát kell kialakítani, mely hozzájárul a tudományos kérdések megfejtésére irányuló motiváltsághoz és az ehhez szükséges szakmai fejlődéshez az egyén szintjén, a tapasztalatok visszacsatolásához és hasznosulásához intézményi szinten. Ezt a munkahelyi környezetet a kutatói

állásra vonatkozó pályázat kiírásától egészen a kutató nyugdíjba vonulásáig, sőt, kölcsönös igény esetén a nyugdíjas kutatók számára is biztosítani kell.

A Kutatóközpont munkájában részt vevő kutatók körét a kinevezett közalkalmazottakon túl határozott idejű szerződések alapján állandóan frissíteni kell. Biztosítani kell azokat az eljárásokat, melyeken keresztül a kutató beszámolhat szakmai előrehaladásáról és az eredményekkel, irányokkal kapcsolatban – a tudományos közösség visszajelzésein (publikáció elfogadása, hivatkozás, meghívás) – érdemi vezetői visszajelzést is kap.

Mérés, ellenőrzés: új kutatási témák megjelenése, létező kutatási témák hatékony művelése, fiatal és nyugdíjas kutatók részvétele a kutatási tevékenységben

2.b.2. Kutatásszervezés

A kutatási témák általános művelésétől el kell mozdulni a konkrét kutatási kérdések irányába, amely szükségszerűen magával vonja a multidiszciplináris megközelítés igényét. Szét kell választani a pályázaton (megrendelésen) alapuló kutatási tevékenységet a kutató kíváncsisága által motivált kutatástól, fejleszteni kell az eljárásokat mindkettő értékelésére és támogatására. A kétféle megközelítés között meg kell találni az egyensúlyt.

A kutatói mobilitást az eredmények hasznosulásának minél pontosabb utánkövetésével kell támogatni. Törekedni kell a kifelé és befelé történő mobilitás kiegyensúlyozottságára, minél több nívós nemzetközi rendezvényt kell a Kutatóközpontba hozni

Mérés, ellenőrzés: kifelé és befelé történő mobilitás mértéke, teljesítményértékelési rendszer fejlesztése, aktualizálása

2.b.3. Kutatási es pályázati infrastruktúra (pre-, post-award, adatbázisok, informatika)

A kutatói minőségjavítás és az erőforrások fokozottabb koncentrálása révén el kell érünk, hogy a kutatók és kutatócsoportok a saját intézményi szakmai prioritásaikat megőrizve önállóan vagy vezető szerepben is eredményesen kapcsolódhassanak be nemzetközi kutatásokba és pályázatokba, a konzorciális kutatási programokban történő kiegészítő-együttműködő partnereként való jelenlét mellett. A nemzetközi kapcsolatokban el kell kerülni a „tudományos bedolgozást”, a hangsúlynak az önállóan vagy érdemi együttműködés keretében lebonyolított alapkutatási programokra kell helyeződnie.

Erőteljesebben be kell kapcsolódni a bottom-up jellegű, az alapkutatási profilba jobban illeszkedő pályázatokba (ERC, Lendület, OTKA és más hazai és európai kiválósági programok). Biztosítani kell, hogy a pályázati részvételünk költségvetési szempontból hatékony legyen.

Hozzáértő adminisztratív segítséget kell nyújtani a pályázati ciklus egészében a terv megszületésétől a projekt végrehajtásának befejeződéséig. Biztosítani kell a peer review-t a pályázatok beadása során is, szükség van a rendszeres visszacsatolásra az értékelők részéről.

A pályázati tevékenység sikeréhez a kutatók és az adminisztratív munkatársak rendszeres képzése szükséges.

A kutatási infrastruktúra kiemelkedően fontos eleme az informatikai háttér, különösen a kutatási adatbázisokhoz való hozzáférés biztosítása.

Mérés, ellenőrzés: több külső forrás behozatala, nagyobb számú sikeres pályázat, jobb számítógépes ellátottság különösen a nagy adatigényű elemzések terén

2.b.4. Kutatási módszerek

A tudományos kutatási tevékenységben a kutatók innovációja csak támogatható, közvetlen menedzselési módszerekkel nem befolyásolható. Ezzel szemben az alkalmazott módszerek köre, ami döntő hatással van a kutatás eredményességére, az eredmény érvényességére és publikálhatóságára, aktív módon befolyásolható. Célunk, hogy valamennyi, az Kutatóközpont keretében működő intézetben és kutatócsoportban a kutatók ismerjék a területükön alkalmazott kurrens módszereket és az alkalmazott eljárásokat ezek ismeretében válasszák ki. Egyaránt fontos szerepet szánunk a kvalitatív és a kvantitatív kutatási módszereknek.

Célunk továbbá, hogy a társadalomtudományok egészét átalakító „Big Data forradalomnak” ne követői, hanem részesei, egyes területeken pedig befolyásolói legyünk.

Mérés, ellenőrzés: új kutatási megközelítések elterjedése, alkalmazása

2.b.5. Hazai és nemzetközi intézményi együttműködés

Az intézményi együttműködésnek egyaránt célja a kutatási/pályázati sikeresség növelése és a Kutatóközpont irányítására alkalmazható legjobb gyakorlatok megismerése.

A kutatási/pályázati együttműködés – intézményi szinten – számos területen kívánatos:

- Együttműködés hasonló tevékenységet folytató kutatócsoportokkal a kutatási módszerek sokféleségének fejlesztése céljából és különböző társadalmakra vonatkozó összehasonlító elemzések céljából.
- Együttműködés más intézményekkel új kutatási módszerek létrehozása és adatforrások feltárása céljából.
- Együttműködés más intézményekkel egymást kiegészítő tudáselemek és képessége közös alkalmazása céljából.

Mérés, ellenőrzés: nemzetközi együttműködések számának növekedése, az együttműködésekkel kialakuló konzorciumok, közös pályázatok számának növekedése

2.b. 6. Publikációs tevékenység

A tudományos teljesítmény értékesülésének legfontosabb feltétele a láthatóság, a kompetitív publikálással megszerezhető láthatóság pedig, ha időlegesen is, de mércéje is a teljesítménynek.

A láthatóság, a nemzetközi megbecsültség szempontjából döntő jelentőségű a Kutatóközpontban köthető, nemzetközileg értelmezhető publikációk száma és minősége. A Kutatóközpont teljesítményértékelési rendszerével összhangban a láthatóságnak a publikációk terén a szcientometriai mutatókban és az eredmények gyakorlati hasznosulásában egyaránt meg kell mutatkoznia. Ugyan

minden kutatásnak a jellegének megfelelő publikációval kell zárulnia, de azért tudjuk, hogy a szokásosan alkalmazott szcientometriai mutatók nem feltétlenül mutatják a tudományos munka mélységét vagy jövőbeli hasznát. Ezért a kutatási tevékenység eredményességét a publikáció helyének formális értékelése mellett, ki kell tenni a kutatói közösség informális, de érdemi megítélésének is.

Kiemelten fontos feladatunk a magyar társadalom problémáinak összehasonlító módszerrel és a nemzetközi tudományos diskurzusba beágyazott módon történő kutatása. Ezzel kapcsolatban gyakran hangoztatott szempont, hogy Magyarország periférikus helyzete miatt a magyar társadalomra vonatkozó eredmények nem kelteneek nemzetközi érdeklődést. Noha ebben az érvben van némi igazság, fontos, hogy ne használjuk ezt kibúvóként a publikációs kötelezettségek teljesítése alól, hanem találjuk meg azokat a módokat (például nemzetközi összehasonlítás), ahogyan ezek az eredmények is kompetitív módon publikálhatóak.

A publikációk minőségbiztosításának fontos eleme, hogy a kéziratok az intézeti tudományos fórumokon, illetve külső opponensek bevonásával is, megfelelő szakmai szűrőkön menjenek át. Szükség esetén nyelvi lektorálással, a publikációs költségek fedezésével támogatjuk a kompetitív nemzetközi publikációs tevékenységet.

Tovább fejlesztjük a Kutatóközpont által kiadott magyar és idegen nyelvű folyóiratokat. Célunk, hogy ezek között valódi nemzetközi jelentőségű kiadvány is legyen.

Meg kell teremteni az egyensúlyt a kiemelkedő nemzetközi folyóiratokban és befolyásos kiadóknál történő megjelenés, mint stratégiai cél, és a kutatási eredmények minél szélesebb körű közzététele között.

Mérés, ellenőrzés: vezető nemzetközi folyóiratokban és kiadóknál publikált művek számának növekedése

2.b.7. Kommunikáció

A láthatóság másik fontos eleme egy szélesebb, művelt laikus réteget célzó kommunikáció annak érdekében, hogy az absztrakt társadalomtudományi kutatás kézzelfoghatóbbá váljon. Az adófizetők az akadémiai kutatás fontos stakeholderei, a kutatási eredmények számukra való kommunikálása egy közpénzből fenntartott akadémiai kutatóközpont elsődleges kötelessége.

A tágabb közvélemény felé továbbítandó üzenetek és kommunikációs csatornák megtalálása mind a Kutatóközpont, mind az egyes kutatók szintjén a szakmai komfortzónából való kilépést jelenti. Meg kell találni azokat a változatos eszközöket, amelyek felkeltik a tágabb közönség érdeklődését az akadémiai társadalomtudományi kutatás eredményei és az eredmények megtalálásához vezető kreatív megismerési folyamat iránt. Szintén fontos, hogy a Kutatóközpont ne csak egyes események magyarázója, követője legyen, hanem bizonyos kérdésekben a Kutatóközpont eredményei tematizálják a közbeszédet.

Ezeknek a céloknak az elérése érdekében tovább folytatjuk a nyilvánosságnak szóló rendezvényeink sorozatát, bizonyos esetekben az eddiginél aktívabban keresünk megjelenési lehetőségeket a sajtóban, és egy nagyobb léptékű könyvsorozat kiadását is tervezzük.

Mérés, ellenőrzés: Kutatóközpont honlapja és internetes megjelenései látogatottságának növekedése, Kutatóközpont szélesebb körű ismertsége, kutatóközponti rendezvények sajtóvisszhangjának intenzívebbé válása, rendezvényeken nagyobb létszámú közönség

2.b.8. Fizikai infrastruktúra

A láthatóság szempontjából az épület, melyben a Kutatóközpont működik, több mint formális feltétel. Egy modern Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kutatóház valódi lehetőséget teremt az intézmény reputációjának növelésére. A Kutatóház megfelelő üzemeltetéssel a társadalomkutatási közélet természetes, világszínvonalú helyszínévé válhat.

Célunk a befejezéshez közeledő épülettel kapcsolatos döntésekben való részvétel, olyan típusú üzemeltetés kialakítása, mely alkalmas az épület adottságainak megfelelő kihasználására. Az új épületben meg kell teremteni és fenn kell tartani az infrastrukturális feltételeket a nemzetközi projektekből megvalósuló kutatási tevékenységekre, kutatócsoportok kialakítására és nemzetközi rendezvények fogadására, továbbá a laikus közönség számára vonzó szakmai rendezvények szervezésére.

Mérés, ellenőrzés: fizikai infrastruktúra hatékony használata

Rudas Tamás
főigazgató